

Hans Urs von Balthasar

**În inima
tainei răscumpărării**

**Cu selecții din lucrările
Adriennei von Speyr**

Prefața de
Cardinal Henri de Lubac

Traducerea Ana-Maria Răducan și
Maria-Magdalena Anghelescu

Galaxia Gutenberg

2024

CUPRINS

Prefața ediției din 1980 (Henri de Lubac)7

I. Hans Urs von Balthasar,
CRISTOS RĂSCUMPĂRĂTORUL..... 11

 În centrul credinței noastre: Crucea15

 Patru aspecte ale tainei17

 1. Isus înainte și după Cruce 20

 2. Fiul mult iubit dăruit de Dumnezeu Tatăl 26

 3. Teoriile Răscumpărării 33

 4. Vestirea tainei astăzi 49

 Răspunsuri la întrebări51

II. Hans Urs von Balthasar, MARIA ȘI BISERICA
ÎN CADRUL RĂSCUMPĂRĂRII 55

 1. Participarea Mariei la jertfa lui Cristos..... 57

 2. Maria, mamă și arhetip al Bisericii-mirese 63

 3. Maria răstignită în credință și lepădarea de sine..... 70

 4. Maria, model pentru Biserică 77

 5. Cerința momentului actual81

 Răspunsuri la întrebări 84

III. Adrienne von Speyr,	
CIOBURI ALE PATIMIILOR.....	91
1. Focul lui Dumnezeu este suferință	93
2. „Să mergem și să suferim împreună cu el!”	96
3. Pironit de păcat	98
4. Asumarea în cruce a întregii suferințe	99
5. Cel care suferă și martorul	101
6. Cel care suferă și martorul în Biserică.....	104
7. „Isus spune: Mi-e sete!”	108

În centrul credinței noastre: Crucea

„Căci am judecat să nu știu între voi altceva decât pe Isus Cristos, și pe Acesta răstignit” (1Corinteni 2,2) – iată programul lui Pavel. De ce? Pentru că întreg Crezul primei Biserici s-a cristalizat în jurul interpretării sfârșitului lui Isus pe cruce, care s-a produs *pro nobis*, pentru noi: Pavel chiar spune: pentru fiecare dintre noi, așadar, și *pentru mine*.

„Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine” (Galateni 2,20).

Ce efect poate avea o astfel de iubire? Este o manifestare de solidaritate? Dar la ce îmi folosește mie, dacă sufer de un cancer, ca un altul să se lase infectat de aceeași boală, pentru a-mi ține mie companie? Pentru a înțelege credința originală, este desigur necesar să depășim conceptul de solidaritate.

Pentru Biserica primară, această depășire se justifică plecând de la experiența Învierii. Dincolo de a fi un eveniment privat în istoria lui Isus, ea este atestarea din partea lui Dumnezeu că acest Isus răstignit înseamnă

cu adevărat sosirea Împărăției lui Dumnezeu, iertarea păcatelor, justificarea celui păcătos, adopția filială.

Ce s-a întâmplat pe cruce?

Vechea liturghie romană ne vorbește despre un *sacrum commercium* sau *admirabile commercium*, un schimb tainic, exprimat de Sfântul Pavel prin aceste cuvinte: „Dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți” (2Corinteni 5,14), ceea ce înseamnă, în mod evident, că, dacă unul singur are competența și autorizarea de a muri pentru toți, atunci acesta creează un obiectiv care îi afectează pe toți. În consecință, Pavel continuă:

„Și a murit pentru toți, ca cei ce viază să nu mai fie loruși, ci Aceluia care pentru ei a murit și a înviat” (2Corinteni 5, 15).

Patru aspecte ale tainei

Iată-ne în fața tainei pe care ne-am obișnuit să o numim „răscumpărare”. Nu vom zăbovi asupra unor chestiuni terminologice. Este clar că, dacă această taină creștină este o realitate, ea este una absolut unică, în consecință, niciun concept provenit din experiența comună nu o poate epuiza.

Sfântul Toma a arătat acest lucru în mod magistral în cristologia sa, aliniind patru concepte care evidențiază câte un aspect al tainei, însă toate acestea se cer a fi depășite și se completează reciproc. Toate sunt indispensabile, însă sunt insuficiente în sine: merit, satisfacție, jertfă, răscumpărare (sau compensație).

Vom reveni la ele. Vom spune foarte pe scurt că toate își găsesc referința în Scriptură, în scrierile Părinților și ale teologilor. Scriptura pare să privilegieze vocabularul sacrificial (epistola către Evrei); Părinții par să privilegieze răscumpărarea; Sfântul Anselm, satisfacția; Sfântul Toma, meritul, insistând asupra întreprinderii acestor patru aspecte.

Vedem imediat care sunt lacunele lor:

Jertfa provine din Vechiul Testament și din religiile nonbiblice; or Cristos, preot și victimă în același timp, depășește această etapă a raporturilor cu Dumnezeu.

Răscumpărarea-compensație este o imagine grăitoare, însă din mâinile cui să ne fi răscumpărat Cristos? Nu din mâinile diavolului, care nu poate avea drepturi depline asupra păcătoșilor; nici din mâinile lui Dumnezeu Tatăl, din dreptatea sau din mânia sa, pentru că Tatăl, în iubirea sa, este cel care ni l-a trimis pe Fiul în lume.

Satisfacție: într-un sens, da: pentru noi, care suntem incapabili să ne reconciliem cu Dumnezeu, Cristos lucrează cu eficacitate această reconciliere, iar Scriptura ne spune despre Cruce că nu este doar un simbol prin care Dumnezeu ne demonstrează împăcarea. Însă ce eveniment din această lume l-ar putea influența pe Dumnezeu? Să își schimbe atitudinea față de lume? Acest lucru ar părea imposibil din punct de vedere metafizic.

În fine, *meritul* supraeminent: pentru că, potrivit lui Anselm și lui Toma, persoana care pătimește este cea dumnezeiască, iar, prin Întruparea ei, este Capul Trupului umanității. Însă acest *merit* este oare suficient pentru a lămuri *schimbul* dintre noi și Cristos?

Așadar, pare că niciun concept nu epuizează această taină. Trebuia să ne așteptăm la aceasta.

*

Cum vom proceda?

1. Vom spune mai întâi un cuvânt despre raportul evanghelic dintre Isus cel pământean, care se îndreaptă spre moarte, și Cristosul răstignit, așa cum apare el în credința primilor creștini.
2. Mai apoi va trebui să înfruntăm un aspect redutabil – evanghelic și teologic – al raportului dintre mânia (*orgè*) și milostivirea lui Dumnezeu, altfel spus, problematica Fiului preaiubit dat păcătoșilor de către Dumnezeu Tatăl.
3. În încheiere, un cuvânt despre teoriile răscumpărării, mai ales despre cea a lui Anselm, care până acum treizeci de ani a fost una clasică, însă apoi a fost abandonată aproape în unanimitate.

În ultimul rând, vom reflecta pe scurt asupra posibilității de a vesti astăzi taina Crucii.

1. Isus înainte și după Cruce

Isus al istoriei și Cristos al credinței

Odată cu progresul lucrărilor exegetice, abisul dintre „Isus al istoriei” și „Cristos al credinței” pare a se fi adâncit din ce în ce mai mult. Multe cuvinte și gesturi ale lui Isus care ni se par a revela condiția sa de Răscum-părător sunt astăzi susceptibile de a fi niște interpretări postpascale. Oare Cristos s-a denumit pe sine răscum-părător (*lytron*) al mulțimilor?

Aș fi înclinat să îi dau dreptate părintelui Léon-Dufour, care a spus:

„Isus nu s-a teoretizat pe sine niciodată; el nu a dorit ca persoana sa să fie închisă într-un titlu, oricare ar fi fost acela. Atunci este, oare, nevoie să îi atribuim lui Isus un cuvânt care să facă din el un teoretician al propriei sale existențe?”⁶

Autenticitatea vestirii Patimilor este disputată. Însă, de obicei, suntem de acord să păstrăm un miez autentic, care ar putea fi reprezentat de un cuvânt precum cel din

⁶ X. Léon-Dufour, A. Vergote, R. Bureau, J. Moingt, *Mort pour nos péchés*, Bruxelles 1976, p. 37.